

2004 YILI SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMI UYGULAMALARINDA OKUL-AİLE İŞBİRLİĞİ DÜZEYİ (TOKAT ÖRNEĞİ)*

Yrd. Doç. Dr. Mehmet KARATAŞ**

Feryal KARAMAN***

ÖZET

Bu araştırma 2004 yılında yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda değişiklik yapılan Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Tokat ilindeki uygulanmasında okul-aile işbirliğinin gerçekleştirilme düzeyini belirlemek ve bu konuda yaşanan sorunları tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bu nedenle yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programına yönelik 5. sınıf öğrenci velilerinin bilgilendirilme, program uygulamalarına katılma ve çocuklarına destek olma düzeylerini belirlemeye yönelik 54 maddeden oluşan anket uygulanmıştır. Araştırmaya Tokat ili merkez ilçede yaşayan ve 2005-2006 Eğitim-Öğretim yılında İlköğretim 5. sınıfta öğrenim gören 230 öğrencinin velisi katılmıştır.

Araştırma sonucunda 2004 yılında değiştirilen İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı uygulamalarında okul-aile işbirliği ve veli desteğinin kısmen gerçekleştirildiği, öğretmenlerin velilere öğrenci ürün dosyasını gösterme, ürün sergisine davet etme düzeylerinde yetersizlikler olduğu ve çocuklarının gelişimini izleme fırsatının istenilen düzeyde tanınmadığı belirlenmiştir. Velilerin ise; çocuklarına bireysel yeteneklerini geliştirme olanağı tanıma, sosyal tartışmalarının yapıldığı ortamlara katma, ürün sergisine gitme, sosyal etkinliklere götürme, önceki ve yeni bilgiler arasında bağlantı kurma, olayları sorgulamaya ve problem çözmeye yönelik becerilerini destekleme düzeylerinde yetersizlikler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, ailenin aylık gelir düzeyinin program uygulamalarında çocuklarına verdikleri desteği etkilediği de belirlenmiştir.

---

* Bu çalışma Yrd. Doç. Dr. Mehmet KARATAŞ'ın danışmanlığında hazırlanan aynı adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Orta Öğretim Sosyal Alanlar Bölümü Öğretim Üyesi

*** Sosyal Bilgiler Öğretmeni

2004 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı uygulamalarında öğrenciye yapılandırıcı yaklaşıma uygun deneyimler yaşatmak ve öğrenme sürecinde öğrencinin gelişimini takip etmek için öğretmenlerin ve velilerin bilgilendirilmeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, Okul-Aile İşbirliği

ABSTRACT

In 2004 Ministry of National Education changed primary education curriculum in accordance with fundamental principles of constructive approach. This study was conducted to determine the realization level of school-family cooperation in the Social Studies Education Program applications in a primary school in Tokat Province in 2004 and examine the problems experienced. With this aim, a 54-item questionnaire was applied to the 5th grade students' parents to determine the level of their being informed on Social Studies Education Program, their participation to the program and support for their children.

230 parents of primary school children attending 5th grade living in downtown Tokat was participated to the investigation.

The results of the study showed that school-family cooperation and parent support were partly realized in 2004 Social Studies Education Program applications; there were deficiencies in the level of teachers' attempts to show students' product files to parents and invite the parents to product exhibitions; and that parents did not have enough chances to follow their child/children's development. It was also determined that there were deficiencies in the level of parents' attempts to give opportunity to the children to develop individual abilities; have their children participate in conversations on conceptual discussions; take children to product exhibitions and social activities; build the bridge between the old and new knowledge; have them question the events; and support children's problem solving abilities. In addition to all these it was found out that the monthly income level of the family influenced the support for the children in the program applications.

Key words: Social Studies Education Program, School-Family Cooperation

GİRİŞ

Günümüz eğitim sistemlerinde duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen, girişimci, özgüveni yüksek, işbirliğine ve fikir tartışmalarına açık, iletişim becerisi gelişmiş, yaratıcı ve eleştirel düşünen, problem çözebilen ve bilgi kaynaklarına ulaşıp bilgiden bilgi üretebilen bireyler yetiştirilmek istenilmektedir. Bu bağlamda 2004 Yılı Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı yukarıda belirtilen amaçları gerçekleştirmeye yönelik olarak öğretmen, öğrenci ve velilere bir takım roller yüklemektedir. Programa göre; öğretmen yalnız

bilgiyi aktaran değil, öğrenciyi bilgi kaynaklarına yönlendiren ve bilgiyi ezberlemek yerine deneyimleriyle anlamlandırarak mantıksal yorumlar yapmasını sağlayan rehber rolündedir. Öğrenci de eğitim uygulamalarının pasif alıcısı olmaktan çıkarılarak, günlük hayatta karşılaştığı problemlerin nedenlerini sorgulayan, olay ve olgular arasında bağlantılar kurabilen ve farklı bakış açılarıyla tartışarak görüşlerini yeniden yapılandırabilen aktif öğrenen rolündedir. Veliler ise; eğitim sisteminin aktif katılımcıları olarak görülmekte, onlardan öğrenci hakkındaki bilgi ve deneyimlerini paylaşması ve eğitim uygulamalarını destekçisi olması beklenmektedir. Bu konuda geleneksel veli toplantılarının yanında, birebir görüşmelerin yapıldığı “Veli Görüşme Odası”, öğretmenlerle haftalık “Veli Görüşme Saatleri” ve internet üzerinden “Veli Bilgilendirme Sistemleri” gibi düzenlemelere gidilmektedir. Ayrıca “Okul-Veli Sözleşmesi” ile her iki kurumun karşılıklı beklentileri paylaşılmakta ve aralarındaki işbirliği sistematikleştirilmektedir. Bu bağlamda ailelerin, okul yaşamının etkili bir ögesi haline gelebilmesi, eğitim programına ilişkin amaçların, plânların hedefine ulaşması ailelerin beklentilerin paylaşıldığı çalışmalarla gerçekleşecektir.¹

2004 Yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, öğretmenin öğrenciyi eğitim uygulamalarının merkezine alarak ilgi ve yeteneklerini, aile ortamını, yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini tanımasını ve buna uygun öğrenme etkinlikleri düzenlemesini esas almaktadır.² Günümüzde öğrenme için zengin sosyal bir çevreye gereksinim olduğu, öğrencinin daha deneyimli akranlarla çalışarak ve etkileşerek öğrendiği kabul edilmektedir. Biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün devamını sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin belirli kurallara bağlandığı, o güne dek toplumda oluşturulmuş kültürel birikimleri kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal vb. yönleri bulunan bir kurum³ olan ailenin çocuğun ilk sosyal ve kültürel çevresini oluşturduğunu ve böylece onu ömür boyunca etkilediğini söyleyebiliriz. Okul ise; türlü beceri ve alışkanlıkların belli amaçlara göre düzenli bir biçimde öğretildiği ve kazandırıldığı eğitim kurumudur. Okul-aile işbirliği bu iki kurumun deneyim, yaklaşım ve bilgilerinin eğitimde belirlenen hedefler doğrultusunda, çocuğa yönelik davranış biçimlerinin kazandırılması amacıyla etkileşmesi⁴ olarak belirtilmektedir. Sosyal bilgiler dersinde kazandırılması amaçlanan değerlere ilişkin bir

¹ Akkök F., “*Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımı, İlköğretimde Rehberlik*”, Yıldız Kuzgun (Ed.): Ankara 1999, s.257-26

² M.E.B., *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7 Öğretim Programı Kılavuzu*, Ankara 2005, s. 6

³ Sayın, Ö., *Aile Sosyolojisi, Ailenin Toplumdaki Yeri*, İzmir 1990, s. 2

⁴ Oğan, M., *Okul Aile Birliği İle Ana - Baba İletişimi Ve Velilerin Eğitim Beklentisi*, Ankara 2000 s. 3 Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi

çalışmada, değer eğitimin aile-okul-çevre gerçekleştirilmesi düşünüldüğünde denetim altına alınabilen okul ve ailenin bu işi beraberce gerçekleştirmesinin amaca ulaşmada etkili olacağı ileri sürülmektedir.⁵ Daha geniş bir ifade ile eğitim programlarının ve müfredatın dışında ferdin, sosyal çevre faktöründen ve aile muhitinden de faydalanarak gerek eğitim kurumlarında, gerek bunların dışında, bilgi, tecrübe ve toplumun davranış şekillerini kazandığı bilinmektedir.⁶ Bu nedenle işbirliği kaçınılmazdır. Bir diğer görüşte de benzer şekilde eğitimin yalnızca okulda gerçekleşmediği, eğitim açısından okul dışındaki en etkili çevrenin aile olduğu belirtilmektedir.⁷ Ailenin bireyin yaşamında doğumla başlayan ilk ve en etkili eğitim basamağını oluşturduğu vurgulanmaktadır. Ailenin eğitimin görevinin bir kısmını, çocuk okula başladıktan sonra eğitim kurumları üstlene bile; ailenin hiçbir zaman çocuğun eğitiminden kendini bütünüyle soyutlayamayacağı ifade edilmektedir.⁸ Çocuğun bilinçli bir gelişim gösterebilmesi, içinde bulunduğu koşulların uygunluğuna bağlıdır. Evdeki konuşma ortamı, özellikle anne-babanın okuma yazmaya karşı tutumu, evde çeşitli kitapların bulunup bulunmaması, çocuğun güven ve kişilik gelişimini etkileyen anne-baba ilişkileri çocuğun öğrenme durumuna getirdiği deneyimin niteliklerini belirlemektedir.⁹ Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin olarak okul başarısını artıran faktörler üzerine yapılan araştırmalar okul-aile işbirliğinin okul başarısı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.¹⁰ Bu görüşleri göz önüne alarak eğitim uygulamalarında velilerin bilgilendirilmesinin, desteklerinin alınmasının ve okul-aile işbirliğinin eğitimdeki işlevselliğinin önemini ön plâna çıkardığımızı söyleyebiliriz.

2004 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı geleneksel değerlendirme yöntemlerinin yanında, çocuğun ilgi ve yeteneklerini belirleme ve derste harcadığı gelişimi izleme fırsatı tanıyan değerlendirme yöntemlerini hizmete sunmaktadır. Bu konuda öğretmenlerin velileri performans ve proje ödevleri, öğrenci ürün dosyasının amacı ve içeriği hakkında bilgilendirmesi, uygulamalarda okul-aile işbirliğini sağlamaları beklenmektedir.¹¹ Öğretmen ve velilerin bir araya gelerek çocuğun zihinsel, fiziksel ve kültürel özelliklerinin çok yönlü tanınması, ilgi ve yeteneğine göre öğrenme ihtiyaçlarının

⁵ Tay,B.,Yıldırım,K “*Sosyal Bilgiler Dersinde Kazandırılması Amaçlanan Değerlere İlişkin Veli Görüşleri*”, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 9 (3) Yaz İstanbul 2009, s.1526-1527

⁶ Erkal,M.E., *Sosyoloji (Toplumbilimi)*, İstanbul 1999, s.132.

⁷ Erdoğan., *Okul Yönetimi ve Öğretmen Liderliği*, İstanbul 2000, s.142

⁸ Şişman, M., *Öğretmenliğe Giriş*, Ankara 2000. s.54

⁹ Yıldız, N., *Çocukların Okul Başarısında Aile ve Çevresel Faktörler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1999 s. 17.

¹⁰ Çelenk, S., “*Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması*”, İlköğretim-online 2 (2) 2003, s. 28, www.ilkogretim-online.org.tr

¹¹ MEB., a.g.e., s. 115-116.

belirlenmesi ve okulda başlatılan eğitimin evde desteklenerek sürdürülmesi ön görülmektedir. Velilerin 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının çocuklarının eğitim hayatına getirdiği yenilikler ve uygulamalarda kendilerine düşen görevler hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları; programda hedeflenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırılmasında okul-aile işbirliğini engellemektedir. Velilerin program hakkındaki bilgi yetersizliklerine; buldukları sosyal ve ekonomik düzey yetersizlikleri de eklendiğinde çocuklarına beklenen desteği vermeleri daha da zorlaşmaktadır. Program uygulamalarının merkezinde yer alan öğrencilerin farklı sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel tabakalardan gelmeleri velilerin çocuklarına verecekleri desteği etkileyeceği gerçeğini de beraberinde getirmektedir. Bu araştırma, İlköğretim 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı uygulamalarında hedeflenen bilgi, beceri, değer ve tutumların çocuğa kazandırılmasında okul-aile tutarlılığının ve işbirliğinin gerçekleştirilme düzeyi ile Programının öğretmenler tarafından velilere tanıtılma ve program uygulamalarında okul-aile işbirliğinin gerçekleştirilme düzeyini belirleyerek yaşanan sorunlara çözüm önerileri üretmeyi amaçlamaktadır. Amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır.

1. Veliler 2004 yılında ilköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yapılan değişiklikten ne derece de haberdardır? Öğretim programının eğitim sistemimize getirdiği yenilikler ve kendilerine düşen görevler konusunda öğretmenler tarafından yeterince bilgilendirilmişmidir? İlköğretim 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı uygulama ve değerlendirme aşamalarına katılmakta ve öğretmenlerle işbirliği yapmakta mıdır?

2. Veliler ilköğretim 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı uygulamalarında yapılandırıcı yaklaşıma uygun olarak çocuklarına gereken desteği vermekte midir? Başka bir ifadeyle çocuklarına duygu ve düşüncelerini ifade etmesi için fırsat tanımakta, girişimci ve özgüveni yüksek bireyler olmaları için onları cesaretlendirmekte, çok yönlü fikir tartışmalarının yaşandığı sohbetlere katmakta, ilgi ve yeteneklerini ortaya koyduğu ürünlerin sergisine giderek motive etmekte, sosyal ve kültürel çevreyi tanıtmakta, bilgi kaynaklarına ulaşmakta, problemlere çok yönlü bakabilme ve çözüm üretebilme konusunda gereken desteği vermekte midir?

3. Ailenin aylık gelir düzeyi, 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı uygulamalarında çocuğun ders etkinliklerine malzeme sağlama, evde ona uygun ders materyali bulundurma ve yeteneklerini geliştirebileceği sosyal, kültürel ve sportif kurs aldırma konusunda verilen desteği etkilemekte midir?

YÖNTEM

Bu araştırmada betimsel tarama modeli (survey) kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen 5'li Likert dereceleme ölçeğinde hazırlanan ve toplam 54 maddeden oluşan bir anket uygulaması ile elde edilmiştir.

EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırma evreni, 2005–2006 eğitim-öğretim yılında Tokat il merkezinde bulunan 28 ilköğretim okulunda 5. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 2298 velisinden oluşmaktadır. Araştırma örneklemini, Tokat il merkezinde bulunan 28 ilköğretim okulunda 5. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin velilerinden random örnekleme ile 1/10 oranıyla katmanlı örnekleme gidilerek alınan 230 veliden oluşturulmuştur.

2006 yılında uygulaması yapılan araştırmaya katılan velilerin %37'si kadın, %63'ü erkektir. Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeylerine bakıldığında %4'ünün okur-yazar değil, %55'inin ilköğretim, %7'sinin ortaokul, %18'inin lise, %15'inin üniversite ve %1'inin yüksek lisans mezunu oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine bakıldığında %12'sinin ilköğretim, %14'ünün ortaokul, %37'sinin lise, %29'unun üniversite ve %9'unun lisansüstü eğitim aldıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin baba meslek dağılımına bakıldığında %47'sinin memur, %18'inin serbest meslek, %26'sının işçi, %6'sının emekli ve %4'ünün işsiz oldukları saptanmıştır. Velilerin aile aylık gelir düzey durumuna bakıldığında ise %8'inin 0-300 YTL, %19'u 300-600 YTL, %24'ünün 600-900 YTL, %26'sının 900-1200 YTL, %23'ünün 1200 YTL üzeri gelire sahip oldukları tespit edilmiştir.

VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı uygulamalarında okul-aile işbirliğinin gerçekleştirilme düzeyini belirlemek amacıyla 5'li Likert dereceleme ölçeğinde hazırlanan ve toplam 54 maddeden oluşan bir ankettir. Araştırma ile ilgili veli görüşleri anketinin iç tutarlılık yönünden güvenilirliği Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ile .84 ($\alpha = 0,84$) olarak bulunmuştur. Veri toplama aracı Tokat İl merkezinde bulunan 28 ilköğretim okulunda öğrenim gören 5. sınıfta öğrencilerin 230'nun velisine uygulanmıştır.

Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılan velilerin kişisel özelliklerini belirlemeye yönelik cinsiyet, eğitim düzeyi, meslek, ailenin aylık toplam geliri gibi kişisel bilgilerle ilgili 5 madde yer almaktadır.

İkinci bölümde ise; kişisel özellikleri belirlemek amacıyla hazırlanan 5 maddeden sonra yer alan 8 madde velilerin 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı hakkında bilgilendirme ve okul-aile işbirliğinin düzeyini belirlemeye yöneliktir. Bu bölümdeki 8 madde 5’li Likert (Hiç katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Kısmen katılıyorum ve Tamamen katılıyorum) dereceleme ölçeğidir.

Üçüncü bölümde ise; velilerin çocuklarına 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı uygulamalarında destek olma düzeyleri ve yaşanan sorunları ortaya çıkarmaya yönelik 10 madde yer almaktadır. Bu bölümdeki 10 madde 5’li Likert (Hiçbir zaman, Nadiren, Bazen, Sık Sık ve Her zaman) dereceleme ölçeğinde verilmiştir.

VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Araştırma verilerinin elde edildiği anket formları toplanarak kontrol edildikten sonra veli kişisel bilgileri, 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında okul-aile işbirliği ve veli desteği düzeylerine yönelik veri toplama aracında yer alan nicel soruların puanları SPSS (13.0) programı kodlanarak frekans (f) ve yüzde (%) hesaplamaları kullanılmıştır. Ailenin aylık gelir düzeyinin, 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı uygulamalarında çocuğa verilen desteğe etkisini ve okul-aile işbirliğini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla Ki-kare Testi (LHR) kullanılmıştır. Bunun nedeni konuyla ilgili kaynaklarda Ki-kare Testinde $m \times n$ düzeyi kullanıldığı için toplam gözeneğin beklenen frekanslarının 5’ten küçük olmaları %20 sınırını aştığından normal Pearson Ki-kare değeri kullanılamaz. Onun yerine en çok olabilirlik oranı (Likelihood Ratio) kullanıldığının belirtilmesidir.¹²

Anketlerinden elde edilen verilerin analiz sonuçlarına göre velilerin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yapılan değişiklikten ve getirdiği yeniliklerden haberdar olma düzeyi ve uygulamalarda okul-aile işbirliğinde yaşanan sorunlar ortaya konularak yorumsal yaklaşımlarda bulunulmuştur. Araştırmanın okul-aile işbirliğine ilişkin 5’li Likert derecesine göre elde edilen veriler yorumlanırken “Hiç katılmıyorum ve Katılmıyorum” görüşü işbirliğinin yetersiz düzeyde, “Kısmen katılıyorum ve Tamamen katılıyorum” görüşü ise; işbirliğinin yeterli düzeyde gerçekleştirildiği şeklinde yorumlanmıştır. “Kararsızım” görüşü ise; her iki düzeye eşit uzaklıkta bırakılarak ayrı değerlendirilmiştir.

Araştırmanın veli desteğine ilişkin 5’li Likert ölçek derecesine göre elde edilen veriler yorumlanırken “Hiçbir zaman ve Nadiren” görüşü verilen desteğin yetersiz olduğu, “Sık sık ve Her zaman” görüşü ise; verilen desteğin

¹² Sümbüloğlu, K. ve V. Sümbüloğlu, *Biyoistatistik*, Ankara 1994, s. 12

yeterli düzeyde olduğu kabul edilerek yorumlanmıştır. “Bazen” görüşü ise; her iki düzeye eşit uzaklıkta bırakılarak ayrı değerlendirilmiştir.

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde araştırma verileri amaçlar doğrultusunda tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Veliler ilköğretim 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yapılan değişiklikten ne derece de haberdardır? Öğretim programının eğitim sistemimize getirdiği yenilikler ve kendilerine düşen görevler konusunda öğretmenler tarafından yeterince bilgilendirilmiş midir? İlköğretim 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı uygulama ve değerlendirme aşamalarına katılmakta ve öğretmenlerle işbirliği yapmakta mıdır? Sorusuyla ilgili bulgular tablo 1’ de sunulmuştur.

Tablo 1. Okul-aile işbirliğinin gerçekleştirilmesinde veli-öğretmen ilişki düzeyi:

Okul-Aile İşbirliğine Yönelik Veli Görüşleri	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1 Sosyal Bilgiler dersi Öğretim programında yapılan değişiklikten haberdarım	35	15.4	28	12.3	40	17.7	71	31.3	53	23.3
2 Öğretmen, yeni programın getirdiği yeniliklerle ilgili beni bilgilendirdi	37	16.3	52	22.9	31	13.6	63	27.8	44	19.4
3 Öğretmen, çocuğumun ders etkinliklerinde yaptığı çalışmaları öğrenci ürün dosyasında biriktiriyor	25	11.0	26	11.5	43	18.9	37	16.3	96	42.3
4 Öğretmen, bana çocuğumun öğrenci ürün dosyasını göstererek gelişimini izleme olanağı tanıyor	71	31.3	53	23.3	33	14.5	41	18.1	29	12.8
5 Öğretmen, çocuğumun yetersiz kaldığı alanlar konusunda beni bilgilendiriyor	21	9.3	29	12.8	32	14.1	70	30.8	75	33.0
6 Öğretmen, çocuğumun ders etkinliklerinde yaptığı ürünleri sergiliyor ve izlemem için beni okula davet ediyor	88	38.8	46	20.2	25	11.0	34	15.0	34	15.0
7 Çocuğumun okul başarısını artırmaya yönelik öğretmeni ile işbirliği yapıyorum.	12	5.3	14	6.2	27	11.8	81	35.7	93	41.0
8 Öğretmen, çocuğumun evde gerçekleştireceği etkinlikler hakkında beni bilgilendiriyor	28	12.3	19	8.4	26	11.4	76	33.5	78	34.4

Tablo 1’de 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı uygulamalarında okul-aile işbirliğinin gerçekleştirilmesinde veli öğretmen ilişki düzeyini belirlemeye yönelik velilere yöneltilen sorulara verilen cevaplardan elde edilen bulgular şu şekildedir:

“Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yapılan değişiklikten haberdarım” maddesiyle ilgili olarak velilerin %17.7 oranında kararsız oldukları, %54.6’sının yapılan değişiklikten haberdar olduğu, %27.7’sinin ise bundan habersiz oldukları şeklinde görüş bildirilmiştir. Yapılan başka bir çalışmada Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yapılan değişiklikten

velilerin haberdar olmamasının oranı %23.4 olarak tespit edilmiştir.¹³ Bu oran bizim bulgularımıza yakındır. Yine de oranlar arasındaki farklılık bu çalışmanın bizim çalışmamızdan bir yıl sonra yapılmış olması ve geçen sürede velilerin program hakkında bilgilenme düzeylerinin artmış olabilmesiyle açıklanabilir.

“2004 Yılı Sosyal Bilgiler öğretim programının getirdiği yeniliklerle ilgili öğretmen beni bilgilendirdi” maddesiyle ilgili olarak velilerin % 13.6’sı kararsız olduklarını, %47.2’si öğretmen tarafından bilgilendirildiklerini ve %39.2’si bilgilendirilme ihtiyacı içerisinde bulduklarını beyan etmişlerdir. Her iki bulgu velilerin programda yaşanan değişiklikten ve programın getirdiği yeniliklerden kısmen haberdar olduklarını, ancak öğretmenlerin velileri bilgilendirme çalışmalarına daha fazla ağırlık vermeleri gerektiğini göstermektedir.

Öğrenci ürün dosyası, öğrenci gelişiminin veli ve öğretmenler tarafından izlenebilmesine olanak sağlayan çalışmalardır. Öğrenci ürün dosyası çocuğun ders etkinliklerinde yapmış olduğu çalışmaların bir araya getirildiği koleksiyondur.¹⁴

“Öğretmenin ders etkinliklerinde öğrencinin yaptığı ürünleri öğrenci ürün dosyasında biriktirdiği” maddesiyle ilgili olarak velilerin %18.9’u kararsız olmakla birlikte; %58.6’sı ürünlerin ürün dosyasında biriktirildiğini bildiklerini, %22.5’i ise; öğretmenin böyle bir faaliyette bulunmadığını bildirmişlerdir. Öğrenci ürün dosyasıyla ilgili bir diğer görüş ise; aşağıda belirtilmiştir.

“Öğretmenin kendisine öğrenci ürün dosyasını göstererek çocuğunun gelişimini izleme olanağı tanıdığı” maddesiyle ilgili olarak velilerin görüşlerine bakıldığında %14.5’i kararsız olmakla birlikte; %30.9’u öğretmenin kendisine öğrenci ürün dosyasını gösterdiğini, %54.6’sı ise; böyle bir imkâna sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Programda öğretmenin, ürün dosyasının amacını, içeriğini, değerlendirme kriterlerini, programın bir parçası olarak nasıl kullanıldığını açık ve anlaşılır biçimde öğrenciye ve veliye sunması gerektiği belirtilmektedir.¹⁵ Bu bağlamda her iki bulgu öğretmenlerin ya öğrenci ürün dosyasını kısmen kullandıklarını ya da velilerle yeterli işbirliği yapamadıklarını göstermektedir. 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programına göre öğrencilerin ders etkinliklerinde ortaya çıkardıkları ürünlerin, aile ve çevresiyle

¹³ Hersan, E., *2004 Yılı İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programına İlişkin Veli Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2008 s.94

¹⁴ MEB, *a.g.e.*, s.114-116

¹⁵ *a.g.e.*, s. 114-116

paylaşılacak üzere sergilenilmesi istenilmektedir.¹⁶ Bunun da istenilen düzeyde gerçekleştirilemediği söylenilebilir.

“Çocuğunun yetersiz kaldığı alanlar konusunda öğretmen tarafından bilgilendirildiği” maddesiyle ilgili olarak velilerin %14.1’i kararsız, %63.8’inin bu hususta bilgilendirildiği, %22.1’inin ise; bilgilendirilmediği görülmektedir. Bu konuda öğretmenlerin velilerle çocuğu tanımaya yönelik ve desteklenmesi gereken alanlarla ilgili işbirliği içerisinde olduklarını söyleyebiliriz. Aynı doğrultuda benzer görüşlere göre okulda yapılan etkinlikler evde anne baba tarafından desteklenmelidir.¹⁷ Sosyal Bilgiler dersinde yakın çevrenin özellikleri, gereksinimleri ve sorunları derse yansıtılmalı, içinde bulunulan çevreden bir “öğrenme laboratuvarı” gibi yararlanılmalıdır.¹⁸

“Öğretmen çocuğumun ders etkinliklerinde yaptığı ürünleri sergiliyor ve bunları izlemem için okula davet ediyor” maddesiyle ilgili olarak velilerin %11.0’inin kararsız oldukları, %30.0’unun öğretmen tarafından ürün sergisine davet edildiği, %59’unun ürün sergisine yönelik davet almadıkları belirlenmiştir. Bu oranlar okul-aile işbirliğinin program hedefleri doğrultusunda gerçekleşmediğini göstermektedir. Çocuğun ders etkinlikleri için yaptığı ürünleri ürün dosyasında biriktiren ve bu ürünleri sergileyerek velilerle işbirliği yaptığını da belirten öğretmenlerin oranı da istenilen düzeyde değildir. Öğretmenlerin çocuğun yetersiz kaldığı alanları veliler ile paylaşmakta; ancak, yapabildiklerini sergilemeye yönelik çalışmaları göz ardı ettikleri anlaşılmaktadır. Oysaki; günümüz eğitim anlayışında çocuğun neyi başaramadığı değil de, neleri yapabildiği üzerine odaklanması esas alınmaktadır. “Çocuğumun okul başarısını artırmaya yönelik öğretmenle işbirliği yapıyorum” maddesiyle ilgili olarak velilerce %11.8’i oranında kararsız oldukları, %76.7’si çocuğunun okul başarısını artırmaya yönelik öğretmenle işbirliği yaptığı, %11.5’inin okul başarısını artırmaya yönelik öğretmenle işbirliği içerisinde olmadıkları belirtilmiştir. Bu sonuç velilerin okul-aile işbirliğinde geleneksel bir yaklaşımla okul başarısını ön plâna aldıklarını göstermektedir.

“Öğretmen çocuğumun evde yapacağı etkinlikler hakkında beni bilgilendiriyor” maddesiyle ilgili olarak veliler, %11.4 oranında kararsız olmakla birlikte, %67.9’u öğretmen tarafından çocuğunun evde yapacağı etkinlikler hakkında bilgilendirdiğini, %20.7’sinin öğretmen tarafından bilgilendirilme ihtiyacı içerisinde oldukları görüşü ortaya çıkmıştır. Bu konuda

¹⁶ a.g.e., s.10

¹⁷ Çelenk, a.g.e., s. 28

¹⁸ Öztürk, C. ve D. Dilek, *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara 2005, s. 7

da öğretmenlerin velilerle yeterli düzeyde işbirliği içerisinde oldukları görülmektedir.

Araştırmanın ikinci sorusu; veliler ilköğretim 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı uygulamalarında yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak çocuklarına gereken desteği vermekte midir? Başka bir ifadeyle çocuklarına duygu ve düşüncelerini ifade etmesi için fırsat tanımakta, girişimci ve özgüveni yüksek bireyler olmaları için onları cesaretlendirmekte, çok yönlü fikir tartışmalarının yaşandığı sohbetlere katmakta, ilgi ve yeteneklerini ortaya koyduğu ürünlerin sergisine giderek motive etmekte, sosyal ve kültürel çevreyi tanıtmakta, bilgi kaynaklarına ulaşmakta, problemlere çok yönlü bakabilme ve çözüm üretebilme konusunda gereken desteği vermekte midir? Sorusuyla ilgili bulgular tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Velilerin Çocuklarına Destek Olma Düzeyi

Öğretim Programı Uygulamalarında Öğrenciye Destek Olmaya Yönelik Veli Görüşleri	Hiçbir zaman		Nadiren		Bazen		Sık Sık		Her zaman	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1 Çocuğuma yeteneklerini geliştirebileceği sportif, sanatsal ve kültürel kurs aldırıyorum	79	34.8	44	19.4	51	22.5	20	8.8	33	14.5
2 Çocuğu mu fikir tartışmalarının yapıldığı sohbetlere katıyorum	42	18.5	50	22.0	76	33.5	28	12.3	31	13.7
3 Çocuğumun arkadaşları ile bir araya ortak çalışmasına izin veriyorum	10	4.4	23	10.2	33	14.5	48	21.1	113	49.8
4 Çocuğumun yaptığı ürünlerin sunulduğu okul sergisine gidiyorum	67	29.5	40	17.6	57	25.1	24	10.6	39	17.2
5 Çocuğumu sergi, konser, müze ziyareti vb. kültürel etkinliklere götürüyorum	14	6.2	41	18.1	72	31.7	51	22.5	49	21.5
6 Çocuğuma önceki ve yeni karşılaştığı bilgiler arasında bağlantı kurmada rehberlik yapıyorum	18	7.9	33	14.5	66	29.1	59	26.0	51	22.5
7 Çocuğumun okuması için evde uygun kitaplar bulduruyorum	5	2.2	8	3.5	29	12.8	45	19.8	140	61.7
8 Çocuğumdan problemlerin nedenlerini kendine göre sıralamasını istiyorum	17	7.5	27	11.9	62	27.3	65	28.6	56	24.7
9 Çocuğuma dersleri için gerekli malzeme sağlamada yetersiz kalıyorum	130	57.3	38	16.7	32	14.1	6	2.6	21	9.3
10 Çocuğuma bilgi Kaynaklarına nasıl ulaşacağı ve yararlanacağını öğretiyorum.	10	4.4	18	7.9	35	15.4	64	28.2	100	44.1

Tablo 2’de verilen 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı uygulamalarında velilerin çocuklarına destek olma düzeyine yönelik bulgular şunlardır:

“Çocuğuma yeteneklerini geliştirebileceği sportif, sanatsal ve kültürel kurs aldırıyorum” maddesiyle ilgili olarak velilerin %22.5’i bazen, %23.3’ünün çocuklarını ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarıp geliştirmeye yönelik kurs aldırarak desteklediği, %54.2’sinin ise; bu konuda çocuklarını desteklemediği görüşü ortaya konulmuştur. Benzer bir görüşe göre de; çocuk üreticidir, onun bu özelliğini sergilemesi ve geliştirmesi için yetişkinlerin ona uygun ortam hazırlaması gerekmektedir.¹⁹

¹⁹ Fındıkçı, İ., *Yaşadıkça Eğitim*, İstanbul 2004, s. 129

“Çocuğumu fikir tartışmalarının yapıldığı sohbetlere katıyorum” maddesiyle ilgili olarak velilerin %33.5’i bazen olmak üzere, %26’sının çocuklarını karşılıklı fikir tartışmasının yapıldığı sohbetlere kattığını, %40.5’inin bu deneyimi çocuğuna yeterince yaşatmadığı görüşünü belirtmişlerdir. Bunun nedeni anne-babaların hep kendileri gibi düşünen çocukları olmalarını istemeleri ve itaatkâr çocuklarını daha fazla ödüllendirmeleri²⁰ olarak belirtilmektedir. Bu durumda programın hedeflerinden birisi olan kendini ifade edebilen, fikir tartışmalarında duygu ve düşüncesini aktaran ve soran, sorgulayan bireyler yetiştirmeyle çelişmektedir.

“Çocuğuma arkadaşlarıyla bir araya gelerek ortak çalışmasına izin veriyorum” maddesiyle ilgili olarak velilerin %14.4ü bazen olmak üzere, %71’i çocuklarının arkadaşlarıyla bir araya gelerek işbirlikli öğrenmelerine yeterli düzeyde desteklediklerini, %14.6’sı çocuklarına bu konuda yeterli düzeyde destek veremediklerini belirtmektedirler.

“Çocuğumun yaptığı ürünlerin sunulduğu okul sergisine gidiyorum” maddesiyle ilgili olarak velilerin %25.1’i bazen gittikleri, %27.8’i çocukların ilgi ve yeteneklerine göre ortaya çıkardıkları ürünlerin sergisine gittiğini, %47.1’i ise; gitmediği görüşünü belirtmişlerdir. Çocuğunun ürün sergisini izlemek için öğretmenden davet alan velilerin aynı zamanda çocuğunun ürün sergisine gittiği görülmektedir. Bu durum program uygulamalarında ve okul-aile işbirliğinin düzeyini ve veli katılımını belirlemede öğretmen faktörünün önemini ortaya koymaktadır.

“Çocuğumu sergi, konser, müze ziyareti gibi sosyal ve kültürel etkinliklere götürüyorum” maddesiyle ilgili olarak velilerin %31.7’sinin bazen götürdükleri, %44’ünün götürdüğü, %24.3’ünün ise; götürmediği belirlenmiştir. Program uygulamalarında öğrencilerin önceden edinmiş oldukları bilgiler ve geçmişteki deneyimleri öğrenmeyi kolaylaştıran ve güçlendiren zengin bir kaynak olarak görülmektedir.²¹

“Çocuğuma önceki ve yeni karşılaştığı bilgiler arasında bağlantı kurmada rehberlik yapıyorum” maddesiyle ilgili olarak velilerin %29.1’i bazen olmak üzere, %48.5’i ona yeterli düzeyde rehberlik yaptığını, %22.4’ü yeterli düzeyde yapamadıklarını belirtmişlerdir.

“Çocuğumun okuması için evde uygun kitaplar bulduruyorum” maddesiyle ilgili olarak velilerin %12.8’i bazen olmak üzere, %81.5’i çocuğun

²⁰ Aslan F. G., *İlkokul Öğrencilerinin Başarı ve Başarısızlıklarında Aile Fak törü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Ankara 1994, s. 36

²¹ Duman B., C. İkiel, *“Yapıcı Öğrenme Kuramına Göre Sosyal Bilgiler Öğretimi”*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12 (2), Elazığ 2002, s.252

okuması için evde kitaplar bulundurduğunu, %5.7'si bulundurmadığı görüşünü açıklamışlardır.

“Çocuğumun problemlerin nedenlerini kendine göre sıralamasını istiyorum” maddesiyle ilgili olarak velilerin %27.3'ü bazen olmak üzere, %53.3'ü her zaman sıklıkla çocuklarından problemlerin nedenlerini kendi bakış açısına göre sıralamasını istediğini, %19.4'ü böyle bir imkân tanımadığını belirtmiştir.

“Çocuğuma dersleri için gerekli malzeme sağlamada yetersiz kalıyorum” maddesiyle ilgili olarak velilerin %14.1'i bazen olmak üzere, %11.9'u çocuklarına proje, pano, afiş vb. hazırlanması için malzeme sağlayabildiklerini belirtirken, %74'ü bu konuda yetersizlik yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

“Çocuğuma bilgi kaynaklarına nasıl ulaşacağımı ve yararlanacağımı öğretiyorum” maddesiyle ilgili olarak velilerin %15.4'ü bazen olmak üzere, %72.3'ü bilgi kaynaklarına ulaşma ve yararlanma konusunda yeterli desteği verdiğini, %12.3'ü yetersiz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Veli desteğine yönelik bulgular bilgi kaynaklarına ulaşma, ders etkinliklerine malzeme sağlama, evde uygun kitaplar bulundurma ve ortak çalışmalar konusunda çocuklarına beklenen desteği verdiklerini göstermektedir. Ancak, problemlerin nedenlerini sorgulatma, önceki ve yeni bilgiler arasında bağlantı kurdurma, sosyal etkinliklere götürerek deneyim yaşatma, okuldaki ürün sergisine giderek motive etme ve fikir tartışmalarının yaşandığı sohbetlere katılma konusunda beklenen desteği kısmen yerine getirmektedirler.

Gelirle eğitim arasında ilişki olduğu bilinmektedir. Araştırmanın üçüncü sorusu bu ilişkiye yöneliktir. Ailenin aylık gelir düzeyi, 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı uygulamalarında çocuğun ders etkinliklerine malzeme sağlama, evde ona uygun ders materyali bulundurma ve yeteneklerini geliştirebileceği sosyal, kültürel, ve sportif kurs aldırma konusunda verilen desteği etkilemekte midir? Sorusuyla ilgili bulgular tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. Ailenin Aylık Gelir Durumunun Veli Desteğine Etki Düzeyi

Aylık Gelir			0-300	301-600	601-900	901-1200	1201 v üzeri	Toplam	$X^2=LHR$	P
Çocuğumun ders etkinliklerine malzeme sağlanmıyorum	Hiçbir zaman	f %	5 2.2	20 8.8	24 10.6	41 18.1	40 17.6	19 8.4	47.45 ***	.0001
	Nadiren	f %	2 .9	7 3.1	9 4.0	11 4.8	9 4.0	42 18.5		
	Bazen	f %	5 2.2	11 4.8	10 4.4	3 1.3	3 1.3	55 24.2		
	Sık sık	f %	2 .9	1 .4	3 1.3	0 .0	0 .0	58 25.6		
	Her zaman	f %	5 2.2	3 1.3	9 4.0	3 1.3	1 .4	53 23.3		
Çocuğum için evde ders materyali ve yardımcı kitap bulundurmuyorum	Hiçbir zaman	f %	0 .0	2 .9	3 1.3	0 .0	0 .0	19 8.4	26.656*	.045
	Nadiren	f %	2 .9	2 .9	2 .9	1 .4	1 .4	42 18.5		
	Bazen	f %	4 1.8	10 4.4	5 2.2	6 2.6	4 1.8	55 24.2		
	Sık sık	f %	4 1.8	6 2.6	14 6.2	15 6.6	6 2.6	58 25.6		
	Her zaman	f %	9 4.0	22 9.7	31 13.7	36 15.9	42 18.5	53 23.3		
Çocuğuma yeteneklerini geliştirebileceği kurs aldınıyorum	Hiçbir zaman	f %	14 6.2	25 11.0	17 7.5	13 5.7	10 4.4	19 8.4	46.307** *	.0001
	Nadiren	f %	2 .9	6 2.6	14 6.2	11 4.8	11 4.8	42 18.5		
	Bazen	f %	1 .4	6 2.6	16 7.0	18 7.9	10 4.4	55 24.2		
	Sık sık	f %	1 .4	3 1.3	3 1.3	4 1.8	9 4.0	58 25.6		
	Her zaman	f %	1 .4	2 .9	5 2.2	12 5.3	13 5.7	53 23.3		

*** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$

Ailenin aylık gelir düzeyine göre veli desteğinde farklılaşma olup olmadığına yönelik bulgular Tablo 3’de verilmiştir. Ki-kare Testi sonuçlarına göre ailelerin aylık gelir düzeyine göre çocuğa ders etkinlikleri için malzeme temin etme düzeyi ($X^2=47.450$, $p < .001$), evde çocuğa uygun ders materyali ve kitap bulundurma düzeyi ($X^2=26.656$, $p < .05$) ve çocuğa yeteneklerini geliştirebileceği sanatsal, sportif ve kültürel özel kurs aldırma düzeyi arasında

($X^2=46.307$, $p<.001$) istatistiksel bakımdan anlamlı bir fark bulunmuştur. Elde edilen bu veriler ailenin aylık gelir düzeyinin çocuğa verilen desteği etkilediğini göstermektedir. Çocuğun kendi yeteneklerini geliştirmesinde ve en üst düzeye çıkarmasında anne-babanın sahip olduğu maddi olanaklar ve kültür düzeyi etkili olmaktadır.²² Bu bağlamda günümüzde akademik başarıyı desteklemeye ve yeteneklerini geliştirmeye yönelik özel kurslar ve dersane imkânlarını, ders etkinliklerindeki performans ve proje çalışmalarında çocuğun aktif rol almasını, ailenin sosyal ve ekonomik yapısı belirlemektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın birinci sorusu olan velilerin program değişikliği konusundaki bilgileri, değişikliğin getirdiği yenilikler ve kendilerine düşen görevler konusunda öğretmenler tarafından yeterince bilgilendirilip bilgilendirilmediği ve programın uygulama ve değerlendirme aşamalarına katılmakta öğretmenlerle işbirliği yapmakta mıdır? sorusuyla ilgili olarak şunlar söylenebilir. Velilerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yaşanan değişiklikten kısmen haberdar olduğu, öğretmenlerin velilere yönelik program tanıtım çalışmalarını kısmen yaptıkları, ancak velilerin daha fazla bilgilendirilme ihtiyacı içerisinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciyi tanımaya ve değerlendirmeye yönelik öğrenci ürün dosyasının öğretmenler tarafından kullanıldığı; ancak, bu dosyaların çocuklarının güçlü ve yetersiz kaldığı alanları görebilme ve gelişimlerini izleyebilme amacıyla velilerin hizmetine sunulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın ikinci sorusu olan veliler ilköğretim 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı uygulamalarında yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak çocuklarına gereken desteği vermekte midir? Bu bağlamda çocuklarına duygu ve düşüncelerini ifade etmesi için fırsat tanımakta, girişimci ve özgüveni yüksek bireyler olmaları için onları cesaretlendirmekte, çok yönlü fikir tartışmalarının yaşandığı sohbetlere katmakta, ilgi ve yeteneklerini ortaya koyduğu ürünlerin sergisine giderek motive etmekte, sosyal ve kültürel çevreyi tanıtmakta, bilgi kaynaklarına ulaşmakta, problemlere çok yönlü bakabilme ve çözüm üretmesi konusunda gereken desteği vermekte midir? Sorusuyla ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Veli desteğine yönelik bulgular bilgi kaynaklarına ulaşma, ders etkinliklerine malzeme sağlama, evde uygun kitaplar bulundurma da çocuklarına beklenen desteği verdiklerini göstermektedir. Problemlerin nedenlerini sorgulatma, önceki ve yeni bilgiler arasında bağlantı kurdurma,

²² Yıldız, a.g.e., s. 20

sosyal etkinliklere götürerek deneyim yaşatma, okuldaki ürün sergisine giderek motive etme ve fikir tartışmalarının yaşandığı sohbetlere katılma konusunda beklenen desteği kısmen verdikleri söylenebilir. Öğretmenin çocuklarına ortak ödev çalışması verdiğinden haberdar olan velilerin, çocuklarına işbirlikli öğrenme etkinlikleri için okul dışında bir araya gelerek çalışmalarına izin verdikleri görülmüştür. Bu sonuç velilerin okulda yapılan etkinlikler hakkında bilgilendirilme ve haberdar olmalarının ders uygulamalarına verilen desteği önemli ölçüde etkilediği görüşünü desteklemektedir. Bulgular öğretmenlerin çocukların ilgi ve yeteneklerine göre ortaya çıkardığı ürünleri dosyada biriktirdikleri, ancak ürünleri sergileme, ürünleri görebilmeleri için velileri okula davet etmenin yeni program hedefleri açısından yetersiz olduğunu ve bu nedenle ve okul-aile işbirliğinin beklenen düzeylerde gerçekleşemediğini göstermiştir.

Araştırmanın üçüncü sorusu olan ailenin aylık gelir düzeyi, 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı uygulamalarında çocuğun ders etkinliklerine malzeme sağlama, evde ona uygun ders materyali bulundurma ve yeteneklerini geliştirebileceği sosyal, kültürel, ve sportif kurs aldırma konusunda verilen desteği etkilemekte midir? Sorusuyla ilgili olarak velilerin sahip oldukları aylık gelir düzeylerinin çocuklarına ders etkinlikleri için malzeme sağlama, evde ona uygun ders materyali ve kitap bulundurma, yeteneklerini geliştirebileceği kurs aldırma düzeylerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir ifadeyle aylık gelir düzeyinin çocuğa verilen desteği etkilediğini söyleyebiliriz.

Sonuç olarak bu çalışmada 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı uygulamalarında okul-aile işbirliği düzeyi genel olarak ortaya konulmaktadır. Bu araştırma sonuçlarına dayalı olarak şunlar önerilebilir:

- 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı hakkında bilgi sahibi olamayan veliler, okul yönetimi ve öğretmenler tarafından veli toplantıları vasıtasıyla bilgilendirilebilirler.

- 2004 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programında öğrencinin bireysel özelliklerini ön plâna çıkarma; fiziksel, ruhsal, sosyal ve akademik gelişimi takip etme ve sorunlara birlikte çözüm üretmeye yönelik okul-aile işbirliğine ağırlık verilmesi ve bu amaçla velilere öğrenci ürün dosyasını inceleme ve ürün sergisine katılma fırsatlarının daha fazla tanınması istenilmektedir. Bunların gerçekleştirilebilmesi için velilerin de bu konuda öğretmenleri desteklemeleri önerilmektedir.

- Okul-aile işbirliğinin geleneksel toplu görüşmeler yanında, randevulu ve bireysel görüşmeler halinde çocuk hakkında bilgi, deneyim ve görüşlerin karşılıklı paylaşılma ve eğitim sorunlarına birlikte çözüm arama imkânı

tanınacak şekilde hem bakanlık hem de okul idaresi tarafından düzenlenmesi önerilmektedir.

- Çocuğunun bireysel yeteneklerini geliştirebileceği sportif, sanatsal ve kültürel kurs aldırma, ders etkinliklerinde kullanacağı materyalleri ve kitapları temin etmede yetersizlik yaşayan veliler öğretmen tarafından tespit edilerek desteklenmelidir. Velilerin yaşadıkları bu sorunu aşmada özellikle okul kütüphanesinin zenginleştirilerek ailelerin hizmetine sunulması, ortak ödev çalışmaları ile farklı sosyo-kültürel düzeyde bulunan öğrencilerin ders materyali ve bilgi kaynakları bakımından birbirlerinin eksiklerini tamamlamalarının sağlanması önerilmektedir.

- Okulda ders saatleri dışında çocukların bireysel ilgi ve yeteneklerini geliştirebilecekleri ücretsiz kursların ve etüt çalışmalarının artırılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akkök F., (1999), “*Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımı, İlköğretimde Rehberlik*”, Yıldız Kuzgun (Ed.): Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- Aslan F. G., (1994), *İlkokul Öğrencilerinin Başarı ve Başarısızlıklarında Aile Faktörü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Çelenk S., “*Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması*”, 2 Ekim 2006, <http://www.ilkogretim-online.org.tr>
- Duman B., C. İkiel, (2002), “*Yapıcı Öğrenme Kuramına Göre Sosyal Bilgiler Öğretimi*”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12 (2), Elazığ
- Erdoğan İ., (2000), *Okul Yönetimi ve Öğretmen Liderliği*, Sistem Yayıncılık, İstanbul
- Erkal M.E., (1999), *Sosyoloji (Toplumbilimi)*, Der Yayınları, İstanbul
- Fındıkçı İ., (2004), *Yaşadıkça Eğitim*, Hayat Yayınları, İstanbul
- Hersan, E., (2008), *2004 Yılı İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programına İlişkin Veli Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul
- Sümbüloğlu K., Sümbüloğlu V. (1994), *Biyoistatistik*, Hatipoğlu Yayınevi, 5. Baskı, Ankara
- Oğan M., (2000), *Okul Aile Birliği ile Ana-Baba İletişimi ve Velilerin Eğitim Beklentisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara
- Öztürk C., Dilek D., (2005), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Pegem Yayıncılık Ankara
- Sayın Ö., (1990), *Aile Sosyolojisi, Ailenin Toplumdaki Yeri*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No:57, İzmir
- M.E.B., (2005), *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7 Öğretim Programı Kılavuzu*, Ankara
- Şişman, M., (2000), *Öğretmenliğe Giriş*, Pegem A Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara
- Tay, B., Yıldırım, K., (2009) *Sosyal Bilgiler Dersinde Kazandırılması Amaçlanan Değerlere İlişkin Veli Görüşleri*, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 9 (3) Yaz İstanbul
- Yıldız N., (1999), *Çocukların Okul Başarısında Aile ve Çevresel Faktörler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul